

आ.व. २०७९/०८० का लागि बुद्धभूमि नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम

नगर उपप्रमुख ज्यू

नगर सभाका सदस्य ज्यूहरू,

१. नेपालको संविधान बमोजिम दोस्रो कार्यकालको पहिलो वर्षको लागि बुद्धभूमि नगरपालिकाको स्थानीय सरकारको हैसियतबाट यस गरिमामय एघारौं नगरसभा बैठक समक्ष आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को लागि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउदा गौरवको अनुभूति गरेको छु ।
२. नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधिनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात शहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।
३. स्थानीय तह सदस्य निर्वाचन, २०७९ मा सक्रिय सहभागी भई निर्वाचनलाई सफल बनाउनुहुने सम्पूर्ण मतदाता, राजनैतिक दल, निर्वाचन आयोग, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी तथा संचारकर्मी साथीहरूमा हार्दिक बधाई दिन चाहन्छु । निर्वाचनको समयमा आम बुद्धभूमि नगरबासी बीच गरिएका प्रतिवद्धताहरू सरोकारवाला सम्पूर्णको समन्वय र साझेदारीमा आगामी ५ वर्षमा क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ ।
४. नेपालको संविधानले दिएको अधिकार भित्र रही बुद्धभूमि नगरपालिकालाई स्थानीय सरकारको रूपमा क्रियाशिल बनाउँदै आर्थिक, सामाजिक विकास, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, भ्रष्टाचार तथा अनियमितताको नियन्त्रण र सुशासन प्रवर्द्धनलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी सार्वजनिक सेवा प्रवाहको प्रबन्ध मिलाइनेछ । साथै संविधानको भावना अनुरूप स्थानीय तहका ऐन, नियम, विनियम, कार्यविधि निर्माण गर्ने र नगरको आर्थिक समृद्धिलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी विकास र सुशासनका कार्यक्रमहरूको सुप्रबन्ध गरिनेछ ।
५. हाम्रा अगाडि तत्काल नगरी नहुने कामहरू धेरै छन् । ती सबैलाई आवश्यकता, औचित्यतताको आधारमा प्राथमिकीकरण गरी आवश्यकता र हाम्रो सार्मथ्य बीच सन्तुलन मिलाई पुरा गर्दै जानुछ । हाम्रा सामु अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन अभिभाराहरू छन् । ती अभिभाराहरूलाई सिलसिलेवार सम्बोधन गर्न तथा प्राथमिकता निर्धारण गर्न आवधिक योजनालाई समसामयिक परिमार्जन गर्दै कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
६. आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम निर्माणको क्रममा नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्थाहरू तथा संविधानको अनुसूची ८ र ९ अनुसारका एकल अधिकार र साझा अधिकारका सूचीहरूमा भएका व्यवस्थाहरू, पन्ध्रौ योजना, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अर्थ मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, संघीय मन्त्रालय तथा प्रदेश सरकारका निकायहरूबाट समय समयमा जारी भएका मार्गदर्शनका साथै स्थानीय तहसँग सम्बन्धित कानूनहरूको दिशा निर्देशनलाई मध्यनजर गर्दै आम सरोकारवालाबाट प्राप्त सुझावहरू, विषयगत समितिहरूबाट प्राप्त सुझावहरू, वस्ती/टोल तथा वडा भेलाहरूबाट प्राप्त भएका सुझावहरू र सार्वजनिक अपिलबाट प्राप्त सुझावहरू तथा नगरवासीहरूले समय समयमा दिनुभएको राय सुझावहरू यस नीति तथा कार्यक्रमका आधारशिलाको रूपमा रहेको छ ।
७. स्थानीय तहको पहिलो कार्यकालबाट स्थानीय सरकार सञ्चालनका आधारभूत मूल्य-मान्यता तथा विधि र पद्धति तयार भएको छ । पहिलो कार्यकालमा स्थानीय सरकारको अभ्यासलाई सफल पार्न सहयोग पुर्याउनुहुने सम्पूर्णमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । पहिलो कार्यकालमा सुरुवात गरिएका योजनाको निरन्तरता तथा असल अभ्यासलाई प्राथमिकता साथ कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ । सक्षम प्रशासकीय संयन्त्र तथा प्रभावकारी सेवा प्रवाह मार्फत आधारभूत तहमै सुधारको अनुभूति हुने गरी सेवा प्रवाहको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
८. गर्नुपर्ने कामको फेरिस्त लामो छ हाम्रो स्रोत, साधन र सार्मथ्यको उच्चतम परिचालन गर्दै ती कार्यहरू प्राथमिकीकरण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ । COVID 19 ले हाम्रो स्वास्थ्य प्रणाली माजबुद बनाउनु पर्ने संकेत गरेको छ । सक्रिय

श्रमशक्तिको परिचालन गर्दै रोजगारमुलक क्रियाकलाप सञ्चालन, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका दाजुभाईहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा सम्बोधन गर्न कार्यक्रम निर्माण, सडक सञ्जालहरूको स्तरोन्नति तथा उत्पादनमा आधारित अनुदान, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिकको आत्मसम्मान, विपद् तयारी तथा प्रतिकार्य, छात्रा छात्रवृत्ति, स्वास्थ्य पूर्वाधार निर्माण मर्मत तथा सेवा प्रवाह प्रविधिमैत्री बनाउनुका अलावा वडा कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवालाई जनमैत्री/प्रविधिमैत्री बनाउने जस्ता विषयहरूलाई यथोचित सम्बोधन गर्ने गरी आगामी बर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका उद्देश्यहरू:

- r गुणस्तरीय आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माणद्वारा समृद्ध बुद्धभूमि र सुखी बुद्धभूमि रहने छ ।
- r उत्पादकत्व अभिवृद्धि
- r आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन र श्रमको सम्मान,
- r विपद्को सम्बोधन र स्वास्थ्य क्षेत्रको सुधार,
- r सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको प्रत्याभूति ,
- r गौरवका योजना, अधुरा तथा निरन्तर योजनालाई प्राथमिकता,
- r सुशासन अभिवृद्धि
- r समन्वय तथा साझेदारी

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका प्राथमिकताहरू:

- r गौरवका योजनामा निरन्तरता तथा अधुरा योजनाहरू पुरा गर्न उच्चतम जोड,
- r सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण सँगै गुणस्तरीयता वृद्धि,
- r कृषि तथा पशु विकासको आधुनिकीकरण, व्यवसायिकरण र बजारीकरण
- r विपद् सम्बोधन र कार्यालयको सेवा प्रवाह जनमैत्री, प्रविधिमैत्री बनाउने ।
- r आत्मनिर्भर र उद्यमशीलतामा जोड दिने,
- r सेवा प्रवाहको गुणस्तरीयता अभिवृद्धि
- r सरोकारवालासँगको फराकिलो साझेदारी अभिवृद्धि ।

आ.व. २०७८/०७९ को नीतिगत स्थितिको संक्षिप्त समिक्षा

- अत्यावश्यक कानूनहरूको तर्जुमा भएको ।
- कार्यविधिहरूको निर्माणले कार्य सरलीकरण भएको ।
- नगरस्तरीय साना, मझौला योजनाहरूको कार्यान्वयन मार्फत आधारभूत पूर्वाधार निर्माण भएको ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रको पूर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता दिदै १५ शैय्याको अस्पताल निर्माण तथा स्वास्थ्य चौकीहरूको भवन निर्माण कार्य अगाडि बढी सकेको ।
- चालु आ.व. मा १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेरका सबैलाई टाइफाइड रोगको खोप लगाइएको तथा १ वर्ष भन्दा माथिका सबैलाई हैजाको पहिलो चरणको खोप पुरा गरी दोस्रो चरणमा प्रवेश गरेको ।
- राजश्व संकलनको लागि यथोचित प्रयास गरिएता पनि राजश्व उठ्ति अपेक्षाकृत नरहेको । नदीनाला ठेक्कामा नजादा राजश्व कमी ।

- नगर तथा वडा स्तरबाट सञ्चालनमा रहेका कुल ४५० योजनामा ८०% योजना फरफारक भई २०% कार्यान्वयनको अन्तिम चरणमा रहेको ।
- सामाजिक क्षेत्रमा क्रियाशिल संघ संस्थासँगको साझेदारीपूर्ण सहकार्य कायम रहेको ।
- कार्यविधि मापदण्ड निर्माण अपेक्षित रूपमा भएको ।
- वढदो सञ्चालनगत खर्चलाई वाञ्छित सिमामा राख्ने प्रयास गरिएको ।
- सुशासन र सेवाप्रवाहमा सुधारको थालनी गरिएको । नगरबासीका माग, गुनासो, सम्बोधनको लागि सक्रिय सरकारको अवधारणा अनुरूप कार्य भएको ।
- स्व.मूल्याकन सन्तोषजनक रहेको यसमा क्रमशः सुधार भएको र अरू बढी सुधार गर्दै जानु पर्ने ।
- जनताको सन्तुष्टि स्तर मापन गर्दै अपेक्षा पुरा गर्ने तर्फ अग्रसर रहेको ।
- संघीय तथा प्रादेशिक राज्य संरचनाहरूबाट सोचे अनुरूप सहयोग, साथ, समर्थन प्राप्त नहुँदा संस्थागत, पूर्वाधारजन्य क्रियाकलापमा गुणात्मक फड्को मार्नु पर्ने ।
- संविधानको मर्म र भावना अनुरूप स्थानीय तहको दोस्रो कार्यकालको लागि स्वच्छ, निष्पक्ष र पारदर्शिता तवरले निर्वाचन सम्पन्न भएको ।
- स्थानीय उत्पादनलाई बजारसँग पहुँच स्थापित गर्न कोसेली घर निर्माण सम्पन्न भएको ।
- नयाँ लघु उद्यमी थप र पुराना लघु उद्यमीको स्तरोन्नती,
- सहकारी संस्थालाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउँदै COPOMIS मा आवद्ध गरिएको ।
- उद्यमीहरूको लागि साझा सुविधा केन्द्र निर्माण भइरहेको ।
- व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण व्यवस्थापनमा उद्योग वाणिज्य संघसँग सहकार्य भएको ।
- नगर क्षेत्र भित्रका रणनीतिक महत्वका योजनालाई गौरवका आयोजनाका रूपमा निर्धारण गरी कामहरू प्रारम्भ भएको ।
- ३३ जना ६० वर्ष उमेर पुगेका राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकालाई आर्थिक सहयोग सहित सम्मान गरी विदाई गरिएको ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरू:

अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी आ.व. २०७९/०८० का क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र:

"भौतिक पूर्वाधार-समृद्धिको आधार"

१. योजनाहरूको दिगोपना: नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माणधिन भौतिक योजनाहरू दिगो, व्यवस्थित र दीर्घकालीन एवं वातावरण मैत्री विकासका लागि नगरस्तरीय आवधिक योजना निर्माण गरी पूर्वाधार निर्माणका कार्यलाई गुणस्तरीय र दिगो रूपमा लगिनेछ ।
२. रणनीतिक सडक तथा चक्रपथको बाँकी खण्डको निरन्तरता: यस नगरपालिको मुख्य सडक मध्येको टिक्कर-बुडढी-विजगौरी हुलाकी सडक दुई लेनमा विस्तारको कामको प्रथम खण्ड पुरा भै सकेको छ । सो को निरन्तरता रहनेछ । नगर चक्रपथको बाँकी कामलाई निरन्तरता दिइनेछ र क्रमागत अधुरा सडक योजनाहरूलाई प्राथमिकता राखी कार्यान्वयन गरिनेछ । नगर चक्रपथमा पर्ने ठूला पक्की पुलको लागि सहलगानीलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

३. **लागत साझेदारी:** नगरको लगानीलाई कम तथा जनताको अपनत्व र उत्साहलाई कायम र बढोतरी गर्न नगरपालिका र उपभोक्ता समितिको ५०:५०, ६०:४०, ७०:३० को अनुपातमा लागत साझेदारी हुनेगरी सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. **सिचाई प्रणालीको सुधार विस्तार:** बुद्धभूमि नगरपालिकालाई कृषिमा आत्मनिर्भर र खाद्यान्नको निकासी मार्फत आयस्तरमा सुधार गर्न सिचाई प्रणालीको सुधार, विस्तार र सुदृढीकरणको लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ । साथै सिचाईमा नवीकरणीय उर्जा प्रणालीको उपयोग गरिनेछ ।
५. **योजनाको खण्डीकरण रोक्ने सम्बन्धमा:** नगरक्षेत्रमा सञ्चालन हुने योजनाहरू गुणस्तरीय र तत्काल प्रतिफल दिने खालका योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ । नगरपालिकाबाट नगर गौरवका योजना, नगरस्तरीय मझौला योजना र साना योजना गरि योजनाको प्राथमिकता निर्धारण गरिनेछ । नगरपालिकाबाट मर्मत सम्भारका योजना बाहेक रु. ५ लाख भन्दा साना योजना सञ्चालन गरिने छैन । साथै वडा कार्यालयमा विनियोजित पूँजीगत खर्च तर्फ कम्तिमा ५० प्रतिशत रकम बराबरको योजना ८ लाख भन्दा माथिको, ३० प्रतिशत रकम बराबरको योजना ४ लाख माथिको र बाँकी रकम तत्काल सम्बोधन गर्नुपर्ने र मर्मत सम्भारका योजनाका लागि विनियोजन गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ ।
६. **गुरुयोजना सम्बन्धमा:** सडकको गुरुयोजना तयार गरी सडकको मापदण्ड निर्धारण गरी दिगो सडक निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
७. **उपभोक्ता समिति मार्फत योजना सञ्चालन सम्बन्धमा:** उपभोक्ता समितिले कार्यान्वयन गर्न सक्ने प्रकृतिका योजना मात्र उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गरिनेछ । रु. १० लाखसम्मको योजना मात्र उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन गरिनेछ । भवन निर्माण, सडक कालोपत्रे, ठूलो रकम खरिदमा लाग्ने जस्ता जटिल प्रकृतिका योजनाहरू निर्माण व्यवसायी मार्फत मात्र गरिनेछ । रु. ८ लाख भन्दा बढीको हकमा ready-mix प्रयोग गर्ने गराउने व्यवस्थाको निरन्तरता रहने छ ।
८. **योजनाको सम्झौता तथा सञ्चालन:** विनियोजित रकमका योजनाहरू नगरपालिकाबाट कार्यान्वयन कार्ययोजना तथा अनुगमन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ । जटिल प्रकृतिको खरिद गर्नुपर्ने, संघ, प्रदेश र अन्य साझेदारी निकायबाट प्राप्त योजनाको सन्दर्भमा आवश्यकताको आधारमा सोही आ.व.मा सम्पन्न हुने गरी सम्झौता गरिनेछ । निर्माण व्यवसायी मार्फत हुने खरिद प्रक्रियलाई E-bidding मार्फत गरिनेछ । सडक पिच गर्ने, सरकारी भवन निर्माण गर्ने, सामग्री खरिद गर्ने प्रकृतिका योजनाहरू उपभोक्ता समितिबाट नगराउने प्रबन्ध अनिवार्य रूपमा लागू गर्ने नीतिको निरन्तरता रहनेछ ।
९. **योजना सम्पन्न गर्ने समय सारणी सम्बन्धमा:** समयमै योजना सम्पन्न गर्न तथा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि गर्न नगरपालिकाले समय सारणी सहितको योजना कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरी लागू गरिनेछ ।
१०. **स्वास्थ्य पूर्वाधार निर्माणमा प्राथमिकता:** जीर्ण स्वास्थ्य चौकी निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ । नया भवन निर्माणका लागि जिल्ला समन्वय समिति, लुम्बिनी प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारसँग समन्वय गरी सह लगानीमा निर्माणको थालनी गरिनेछ । निर्माण प्रारम्भ भएको १५ शैय्याको अस्पताललाई उच्च प्राथमिकतामा राखि निर्धारित समयमै सम्पन्न गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।
११. **प्रोत्साहन योजना सम्बन्धमा:** नगर बाट संचालन हुने योजनालाई समय सिमा भित्रै सम्पन्न गर्न वडाभित्रको योजनाहरू चैत मसान्त भित्र सम्पन्न गर्ने वडाहरूलाई प्रोत्साहन स्वरुप थप १० लाख सम्मको योजना दिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२. **सार्वजनिक निजी साझेदारीमा योजना सञ्चालन:** विशिष्ट प्रकारका योजनाहरू सार्वजनिक निजी साझेदारी मार्फत सञ्चालन गरिनेछ ।
१३. **प्रशासकीय भवन निर्माण सम्बन्धमा:** नगरपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माणको लागि आ.व. २०७९।०८० मा संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ । त्यसको लागि आवश्यक तयारी र आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिने छ । साथै वडा कार्यालयहरूको लागि आधुनिक र सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।

१४. **सुरक्षित आवास:** खरको छानामुक्त अभियानलाई सार्थक रूपमा पुरा गर्न संघ तथा प्रदेश सँग समन्वय गरिनेछ । खरको छाना मुक्त अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५. **घर नक्सा पास तथा अभिलेखीकरण:** नगर क्षेत्र भित्र निर्माण हुने घर नक्सा पासलाई अनिवार्य गरिनेछ । नक्सा पास तथा अभिलेखीकरण गर्दा सडकको मापदण्ड तथा भवन निर्माण मापदण्डको पालना गरी स्वीकृति दिइनेछ । अभिलेखीकरणलाई शर्त सहित र अवधि तोकिने छ ।
१६. **सडक पुल तथा कल्भर्ट निर्माण योजना:** नगरस्तरीय सडक खण्डमा पर्ने तथा अन्य रणनीतिक सडकहरूमा पर्ने पुल, कल्भर्ट निर्माणका लागि संघ तथा प्रदेश सँग सह-लगानीका लागि रकम व्यवस्था गरिनेछ । साथै रणनीतिक सडक खण्डमा पर्ने महत्वपूर्ण पुलहरूको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य गरिनेछ ।
१७. **पर्यटकीय पूर्वाधार विस्तार सम्बन्धमा:** नगर क्षेत्रभित्र पर्यटकीय सम्भावना बोकेका ठाउँ, तालहरू, सांस्कृतिक संग्रालयहरू तथा प्राकृतिक सौन्दर्यका स्थलहरूको प्रवर्धन गरी पर्यटन विस्तारको लागि पहुँच मार्ग निर्माण, पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण र पर्यटन सूचना केन्द्र स्थापनालाई जोड दिइनेछ ।
१८. **मर्मत सम्भार कोष:** चालु आ.व. मा सञ्चालित तथा अधिल्ला आ.व. हरूमा सञ्चालन भएका योजनाहरूको मर्मत सम्भार, व्यवस्थापनका लागि कार्यविधि अनुरूप मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन गरिने छ । आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा कोषमा रकम व्यवस्था गरिनेछ । अधिल्ला आ.व. हरूमा कालोपत्रे भएका तर सानो मर्मत सम्भारले निर्मित पूर्वाधारको दिगोपना बढ्ने योजनामा यस्तो कोषको रकम खर्च गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
१९. **निर्मित संरचनाहरूको गुणस्तरीयता परीक्षण:** गुणस्तरीयता परीक्षणका लागि जनशक्ती व्यवस्थापन गरी कार्यालयमा ल्याब स्थापना गरिनेछ । रु. १० लाख भन्दा माथिका निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण रिपोर्टको आधारमा मात्र भुक्तानी गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२०. **प्राविधिक जनशक्तीको क्षमता विकास** यस नगर भित्रका डकर्मी/सिकर्मीलाई समयानुकूल प्राविधिक क्षमतामा अभिवृद्धि गर्न तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र: (स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई)

२१. **सुत्केरी पोषण:** सुत्केरी पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न खाका तयार गरी संस्थागत गरिनेछ । नगरपालिकाबाट जटिल अवस्थाका सुत्केरी, नवजात शिशु तथा सुत्केरी महिलाहरूको थप उपचारको लागि स्वास्थ्य चौकीबाट सिफारिस भएमा प्रादेशिक अस्पतालसम्म लैजान निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ । सुत्केरी तथा नवजात शिशुको पोषणमा सुधार ल्याउन सुत्केरी पोषण आहार निःशुल्क वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२२. **असाध्य रोग सहायता:** असाध्य रोग भनि नेपाल सरकारले १ लाख प्रदान गर्ने खालका रोगीहरूको लागि पोषण सहायता स्वरूप रु. १०,०००।- सहयोग दिने कार्यलाई निरन्तरता दिइने ।
२३. **स्वास्थ्य सेवा विस्तार :** यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र १५ शैय्याको सुविधा सम्पन्न अस्पताल निर्माण कार्य प्रारम्भ भई सकेको योजनालाई तिब्रता दिइनेछ । मानपुर स्वास्थ्य चौकीबाट अगामी आ.व.मा सेवा प्रवाह हुनेगरी निर्माण कार्यलाई गतिशिलता दिइनेछ । शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक, स्वास्थ्य शिविर लगायतबाट टोलवस्ती मै स्वास्थ्य सेवाको पहुँच वृद्धि गरिदै लगिनेछ ।
२४. **सुत्केरी सेवा:** सुत्केरी भएको तेस्रो र सातौँ दिन घर घरमा गरिदै आएको निःशुल्क जाँच सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२५. **स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई प्राविधिमैत्री बनाउने:** स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई अभिलेखीकरण, प्रतिवेदन र अन्य कार्यहरू व्यवस्थित बनाउन प्रविधि मैत्री उपकरण उपलब्ध गराई सकिएकोले अनलाइन रिपोर्टिङ सिस्टमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२६. नगरको १५ शैय्याको अस्पताल निर्माणाधीन अवस्थामा रहेकोले तत्काल नागरिकलाई सेवा पुऱ्याउनको लागि १(एक) जना मेडिकल अधिकृत व्यवस्था गरी उपयुक्त स्थानबाट निःशुल्क जाँच सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।

२७. आँखा शिविर, रक्तदान शिविर, पूर्ण खोप दिगोपन, पाठेघर जाँच जस्ता कार्यक्रमहरूको निरन्तरता: आँखा शिविर, रक्तदान शिविर, पूर्ण खोप दिगोपना, पाठेघर जाँच जस्ता कार्यक्रमहरूको निरन्तरता र प्रभावकारिता वृद्धि हुने गरी बजेट व्यवस्था गरिनेछ । साथै नगरपालिकामा प्रत्येक शनिबार छन्दकाले बाबु अस्पतालबाट पुयाउदै आएको आँखाको निशुल्क सेवालालाई निरन्तरता र गुणस्तरीय बनाइनेछ । उक्त अस्पतालसँग समझदारी गरी निःशुल्क वा आंशिक शुल्क लिई बुद्धभूमिबासीको आँखाको अपरेसन गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२८. आयुर्वेद स्वास्थ्य प्रवर्द्धन: यस बुद्धभूमि नगरपालिकाको वडा नं. ९ इमिलियमा रहेको नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको व्यवस्थापनलाई जनमैत्री र श्रोत सम्पन्न बनाइनेछ । उक्त केन्द्रबाट सामाजिक आनीबानी तथा ध्यान योग जस्ता सेवा विस्तार गरी स्वस्थ नगरबासी बनाउँदै लगिनेछ । साथै सेवा केन्द्रमा योगाभ्यास हल निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
२९. लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रम: नगरपालिकाबाट सबै उमेर समूहका नगरबासीलाई केन्द्रित गरी कार्यक्रमको तर्जुमा गरिनेछ । सामाजिक, आर्थिक रूपले पछि परेका वर्ग र समुदाय, महिला तथा बालबालिका, दलित, जनजाती, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएको व्यक्ति, मधेशी मुस्लिम, अल्पसंख्यक, यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यक समुदाय लगायत वर्गको क्षमता विकास गर्दै मूल प्रवाहीकरण गरिनेछ । नगरपालिका र वडाबाट लक्षित कार्यक्रमहरू मागको आधारमा सञ्चालन गरिदै लगिनेछ ।
३०. छात्रवृत्ति सम्बन्धमा: थारू, दलित, जनजाती, मधेसी एकल महिला घर परिवार मुली भएका विपन्न परिवारका छात्रालाई प्राविधिक शिक्षा तर्फ माध्यमिक स्तरको शिक्षा (PCL) अध्ययनका लागि ३ वर्ष सम्म अध्ययन शुल्क छात्रवृत्ति दिइने कार्यक्रमको निरन्तरता दिइनेछ ।
३१. एकल महिलाको हित: एकल महिलाहरूको व्यावसायिकता प्रवर्द्धनका लागि तालिम, पूँजी सहयोग गर्ने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । वडा तथा नगरबाट प्रदान गर्ने सुविधामा एकल घरमुली भएका घरमुलीलाई सुविधा र सेवामा प्राथमिकता दिइनेछ ।
३२. बालविवाह मुक्त नगरको नियमन कार्यक्रम: बालविवाह मुक्त नगर घोषणा भई सकेकोले सो को निरन्तरताको लागि अनुगमन, निगरानी तथा सचेतीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३३. "विपन्न बालबालिकाको साथ नगरपालिका": गरिब तथा विपन्न बालबालिकाहरूको शैक्षिक र आधारभूत नैसर्गिक अधिकारको प्रवर्धनको लागि मागको आधारमा पोशाक वितरण प्रवन्धलाई "विपन्न बालबालिकाको साथ नगरपालिका" भन्ने मान्यता अनुरूप विपन्न बालबालिकालाई पोशाक वितरणलाई थप प्रभावकारिताका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
३४. बाल तथा पोषणमैत्री नगर घोषणा सम्बन्धमा: बाल तथा पोषणमैत्री नगर घोषणा प्रयोजनको लागि बजेटको यथेष्ट व्यवस्था गरी काम अगाडि बढाइनेछ ।
३५. सडक तथा असहाय बालबालिकाको संरक्षकत्व/अभिभावकत्व सम्बन्धमा: सडक तथा असहाय बालबालिकाको संरक्षकत्व/अभिभावकत्वका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला संस्था (SOS) बालग्राम जस्ता संस्थाको सहयोग तथा सहकार्यमा उद्धार तथा उत्थान कार्य गरिनेछ । बालश्रम मुक्त नगर बनाउन गैसससँग हातेमालो गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।
३६. नगरपालिकाको समन्वय र साझेदारीमा नगरका असहाय नागरिकहरूलाई मानव सेवा आश्रमसंगको सहकार्यमा उद्धार कार्य गरिनेछ ।
३७. "लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको अभियान नगरपालिका": सबै खालका लैङ्गिक हिंसाको अन्त्यको लागि शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन भैसकेकोले अप्टयारो अवस्थामा परेका महिला बालबालिकालाई आपतकालिन उद्धार सहयोग गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ । हिंसा पिडित महिलालाई उद्धारको लागि सेवा प्रदायक संस्थालाई दिने सहयोगमा निरन्तरता दिइनेछ । मानव बेचबिखन नियन्त्रण तथा लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरणको लागि विभिन्न संघसंस्थाहरूको साझेदारीमा अभियानको रूपमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
३८. सबै वडाहरूमा, लागु औषध, घरेलु हिंसा, लैंगिक हिंसा, ट्राफिक सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

३९. **वृत्ति विकास परामर्श Carrier Counselling :** SEE उत्तीर्ण गरेका बालबालिकाको अध्ययनको क्षेत्र एकिन गर्न अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम (carrier counselling) तथा प्रतिभाशाली विद्यार्थीको प्रतिभा पहिचान गर्न सहयोग पुग्ने खालका सञ्चालन गरिनेछ ।
४०. **सुचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता:** विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सुचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता, वस्तुनिष्ठ र व्यवहारिक बनाई प्रयोगमा ल्याइनेछ । साथै कार्यसम्पादन सम्झौता नगर प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले शाखा/वडा सचिवहरू सँग गर्ने व्यवस्था लाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै कार्य सम्पादनको समिक्षा गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
४१. **नगरस्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड तथा मेयर कप खेलको निरन्तरता:** युवाहरूलाई खेलप्रति अभिप्रेरणा जगाउन साथै आफ्नो प्रतिभालाई प्रदर्शन गर्ने अवसरको रूपमा लिनका लागि युवाहरूको मनोबल वृद्धिका लागि साथै नगरपालिकाको पहिचान कायम गर्न विगत देखि सञ्चालन गर्दै आइरहेको रनिङशिल्ड तथा मेयरकप, फुटबल, व्याडमिन्टन, डोरी तान, उसु खेलको निरन्तरता दिइने र क्रिकेट खेल प्रेमी युवाहरूको लागि नगरस्तरीय प्रतिस्पर्धात्मक खेल खेलाइने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै खेल मैदान/कर्भडहल निर्माण र खेल सामग्री सहयोग स्वरूप उपलब्ध गराउनुका अतिरिक्त क्रमिक रूपमा एक वडा एक खेलकुद मैदानको विस्तार र विकास गरिनेछ ।
४२. **खानेपानी तथा सरसफाई:** अधुरा खानेपानी योजनालाई सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ । पुरानो खानेपानी प्रणालीको पुनर्स्थापना तथा मर्मत सम्भार गर्ने, नयाँ योजनाहरूको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गरी आन्तरिक तथा बाह्य सहयोग जुटाई नगरबासीलाई स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था मिलाइने छ । फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि अस्थाई डम्पिङ साइटको थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
४३. **पञ्जीकरण व्यवस्थापन सम्बन्धमा:** सामाजिक सुरक्षा लगायत पञ्जीकरणलाई सशक्त, प्रभावी बनाउन सामाजिक सुरक्षा दर्ता सुदृढीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सबै नगरबासीलाई राष्ट्रिय परिचयपत्र उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई आगामी आ.व. सम्म सम्पन्न गरि सकिनेछ ।
४४. **अपाङ्गता मैत्री शिक्षण सिकाई:** अपाङ्गता भई स्नातक तहमा अध्ययनरत (पूर्ण अपाङ्गता तथा अति अशक्त) विद्यार्थीलाई पढाई सहजीकरणका लागि मध्यमस्तरका ल्यापटप खरिदमा ४०% नगरपालिकाबाट सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
४५. **मदरसा शिक्षाको मुल प्रवाहीकरण:** मदरसा शिक्षाको मुल प्रवाहीकरण सघाउ पुऱ्याउन मदरसाहरूको शैक्षिक तथा पूर्वाधार विकास तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४६. **शैक्षिक गुणस्तर सुधार:** नगरक्षेत्र भित्रका विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात तोकिएको मापदण्ड अनुरूप कायम गरिनेछ । न्यून दरबन्दी भएका विद्यालयहरूमा शिक्षण सिकाई अनुदानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ । शिक्षण सिकाई पद्धतिलाई वैज्ञानिक र सूचना प्रविधि मैत्री बनाउन सम्बन्धित विद्यालयको समेत लागत सहभागिता हुने गरी माध्यमिक स्तरका कम्प्युटर जानेका शिक्षकलाई "एक शिक्षक एक ल्यापटप" उपलब्ध गराउने नीति अख्तियार गरिनेछ । शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) लाई प्रभावकारी रूपमा उपयोग गरिन्छ ।
४७. **दिवा खाजा कार्यक्रम:** दिवा खाजा कार्यक्रमलाई ६ (छ) कक्षासम्म विस्तारको लागि संघीय सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ ।
४८. **भर्नादर तथा छोड्ने दरमा सुधार गर्न अभियान सञ्चालन:** विद्यार्थी भर्नादरलाई ९०% भन्दा माथि हुनेगरी अभियान सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालय छोड्नेदर कम गर्न अभियानत्मक कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
४९. **NGO/INGO को सहयोग सहकार्य सम्बन्धमा:** NGO/INGO को सहयोग र साझेदारीतामा सामाजिक क्षेत्रका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । सामाजिक क्षेत्रका घोषणा कार्यक्रमहरूमा (बालमैत्री, पोषणमैत्री, लैंगिक हिंसा मुक्त जस्ता सामाजिक विकासका अभियानहरूमा) सहभागी र लक्षित भै कार्य गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
५०. **ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा परम्परागत प्रचलनहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र बजारीकरण:** यस नगरपालिका क्षेत्रभित्रका ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण, उपयोग तथा बजारीकरणका अलावा परम्परागत

प्रचलनहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणका साथै थारू संस्कृतिको संरक्षण तथा बजारीकरणको ठोस कार्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । धार्मिक, सांस्कृतिक स्थलको जानकारी दिने सूचना बोर्ड ठाउँ ठाउँमा राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

आर्थिक विकास क्षेत्र: (कृषि, पशु सेवा, उद्योग, वाणिज्य, सहकारी, पर्यटन र अन्य)

५१. उत्पादनमा आधारित अनुदानको शुरूवात: अनुदानलाई उत्पादनमा आधारित बनाउँदै लगिनेछ । पशुजन्य उत्पादन, वितरण र बजारीकरणलाई सहज हुनेगरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
५२. कोसेली घर: बरकलपुरमा रहेको रैथाने प्रविधि र रैथाने कच्चा पदार्थको उपयोगद्वारा निर्मित ढकिया लगायत हस्त निर्मित सामाग्रीको बजारीकरणका लागि बिक्री कक्ष थप व्यवस्थित बनाई प्रचार प्रसार गरिनेछ र ठूला व्यापारीसँग आवद्ध गराइनेछ । उपयुक्त स्थानमा रैथाने वस्तुहरूको बिक्री प्रबन्ध हुनेगरी सहकारीसँग कार्य सम्पादन सम्झौता (MOU) गरिनेछ ।
५३. कृषिको आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरण: कृषि पेशालाई व्यवसायिक बनाउन कृषि यन्त्रहरू (मिनी ट्रिलर, कर्नसेलर, चापकट्टर लगायतका) मा अनुदानमा उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै आधुनिक मेसिनहरू भित्र्याई कृषि उत्पादनमा उत्पादकत्व बढाइनेछ ।
५४. तरकारी तथा उत्पादनको विशिष्टिकरण सम्बन्धमा: एक घर एक करेसाबारी तथा एक गाउँ एक उत्पादनमा जोड दिइनेछ । सोका लागि संघ, प्रदेश तथा अन्य संघ संस्थासँग पनि तालिम, पुँजी परिचालनमा सहकार्य गरिनेछ ।
५५. सिचाईका लागि विद्युतीय मोटर तथा पम्पिङ्ग सेटमा अनुदान: तालतलैया, घोला, खोला तथा बोरिङ्गबाट सिचाईका लागि विद्युतीय मोटर तथा पम्पिङ्गसेटमा अनुदान उपलब्ध गराउन बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
५६. कृत्रिम गर्भाधान तथा नस्ल सुधार: पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न गाई भैसी तथा बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ निरन्तरता दिइनेछ । साझेदार संस्थाको सहयोगमा उन्नत जातका पशु भित्र्याउन पहल गरिनेछ ।
५७. कृषि तथा पशु विमा: पशुपन्छी तथा खेतीमा हुने महामारीबाट हुने क्षतिबाट किसानलाई पर्न जाने हानीनोक्सानी वाट बचाउन कृषि तथा पशु विमाको व्यवस्था गरिनेछ ।
५८. धानखेतीको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि धान उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५९. राष्ट्रिय र स्थानीय महत्वका खाद्य पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउने बालीहरू तथा बाख्राको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
६०. कृषि गाउँ अन्तर्गत भैसी स्मार्ट गाउँ कार्यक्रममा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६१. व्यवसायिक पशु फार्म व्यवस्थापन प्रोत्साहन: व्यवसायिक पशु फार्म व्यवस्थापनका लागि प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराउन बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
६२. पशु भ्याक्सिनेसन: पशु रोग नियन्त्रणको लागि पशु भ्याक्सिनेसन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६३. सहकारी: सक्रिय सहकारीलाई प्रवर्द्धन गर्दै निष्क्रिय सहकारीको दर्ता खारेजी गरी सहकारी शुद्धिकरण गरिनेछ । साथै सहकारी संस्थामा डिजिटाइजेशनको प्रक्रिया अगाडी बढाई अनिवार्य रूपमा बाँकी सहकारीलाई COPOMIS मा आवद्ध गराइनेछ । सहकारी संस्थाको वित्तीय सुशासनको अवस्था पत्ता लगाउने र जोखिम न्यूनीकरणको लागि नियमित अनुगमनको प्रबन्ध मिलाइनेछ । र सहकारी संस्थाको क्षमता विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६४. कृषि हाटबजारका टहरा सम्बन्धमा: जीर्ण अवस्थामा रहेका कृषि हाटबजारका टहराहरूलाई व्यवस्थित गरिनेछ साथै बजार सुन्दरीकरण गरिनेछ ।
६५. बजार अनुगमन सम्बन्धमा: नगरबासीहरूको स्वास्थ्य तथा मंहगी नियन्त्रण गर्न नगरपालिकाको बजार अनुगमन कार्यलाई निरन्तरता दिदै बजार अनुगमनको दायरा बढाइनेछ ।

६६. **तालहरूको संरक्षण र सौन्दर्यीकरण:** नगरपालिकाको गौरवको योजनाको रूपमा बुडढी ताल संरक्षण एवं सौन्दर्यीकरणको काम निरन्तरता दिइनेछ । बृजा ताल, हरिहरपुर ताल, रामलक्ष्मण ताल जस्ता तालतलैयाको संरक्षण एवं प्राकृतिक सुन्दरतालाई अभिवृद्धि गरी दिगो उपभोग गरिदै लगिनेछ ।
६७. **अन्तराष्ट्रिय सहयोग, सहकार्य, समन्वय र सम्बन्ध विस्तार सम्बन्धमा:** पालिकाको समग्र विकासलाई केन्द्रमा राखी अन्य मुलुकको नगरपालिकासँग मितेरी सम्बन्ध गाँस्नको लागि नेपाल सरकारबाट सहमति लिई नगरको विकासमा थप योगदान पुऱ्याइनेछ ।
६८. **श्रम शक्तिको उच्चतम उपयोग:** मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रमलाई सामाजिक क्षेत्र र वञ्जितिकरणमा परेका वर्ग/समुदायलाई लाभ हुने खालका योजनाबाट सम्बोधन गर्न थप प्रयास गरिनेछ । कृषि क्षेत्रमा बेरोजगार युवाहरूलाई उत्पादन मुलक कार्यमा लगाई रोजगार प्रदान गरिनेछ । नगर भित्र सञ्चालन हुने योजनामा बेरोजगार युवालाई श्रमजन्य कार्यमा आवद्धता गराइनेछ ।
६९. **औद्योगिक ग्राम:** बुद्धभूमि नगरपालिकाको वडा नं. १० मोतीनगरलाई अवध सांस्कृतिक ग्राम बनाउने कार्यमा नगरपालिका स्वामित्व लिने गरी पूर्वाधार तथा सामाजिक क्षेत्रको काममा सहयोग, साझेदारी, समन्वय गरिनेछ ।
७०. **व्यवसाय दर्ता अभियान र राजस्व :** कर तिर्नु कर्तव्य मात्र होइन गौरव पनि हो भन्ने अवधारणाको विकास गर्दै नगर भित्र रहेका सम्पूर्ण उद्योगहरूलाई दर्ता प्रक्रिया मार्फत नगरमा अभिलेखिकरण गरी उद्योग व्यवसाय दर्ता अभियानलाई अगाडि बढाइनेछ । नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीमा बार्षिक व्यवसाय कर संकलन गरी नगरको आन्तरिक आयमा वृद्धि गरिनेछ ।

वन, वातावरण, उर्जा तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र:

७१. **सामुदायिक वनको आय उपयोग:** कानून बमोजिम प्राप्त हुने सामुदायिक वनको आम्दानीको २०% बजेट सोही क्षेत्रको विकासको लागि उपयोग गरिनेछ ।
७२. **वारुणयन्त्र सञ्चालन/व्यवस्थापन सम्बन्धमा:** कपिलवस्तु नगरपालिका र शिवराज नगरपालिका दुवैसँग आवश्यकता अनुरूप साझेदारीतामा वारुणयन्त्र सेवाको सहयोग लिनेछ । सो प्रयोजनका लागि प्रकोप व्यवस्थापन कोषबाट खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
७३. **विपद् व्यवस्थापन:** आगलागी, बाढी, पहिरो, डुवानको अवस्थामा उद्धार कार्य सञ्चालन गर्न अपुग न्यूनतम आवश्यक सामग्री (जस्तै: भरयाङ्ग, सावेल, डोरी, हेक्सा, गैटी, बाल्टिन, लाइफ ज्याकेट लगायत) वडा कार्यालय र प्रहरी कार्यालयमा व्यवस्थापन गरी विपद् प्रतिकार्य सामग्री सहितको नगरस्तरीय तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सक्रिय बनाई विपद् कर्नरलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । गोरूसिंगेमा रहेको सर्पदंश उपचार केन्द्रलाई सरोकारवाला नगरपालिका सँगको सहकार्यमा समायनुकुल व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ ।
७४. **प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा बजेट व्यवस्था:** विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकुलन योजना तयार गरिनेछ । उक्त योजनाले औल्याएका क्षेत्रहरूमा पूर्व सावधानी, उद्धार तथा पूर्नस्थापनामा खर्च गर्ने गरी प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा यथेष्ट बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
७५. **मौसम मापन प्रणाली:** नेपाल सरकारसँगको सहकार्य र सहयोगमा स्वचालित मौसम मापन प्रणालीको स्थापना गरी मौसम तथा बढी पूर्वानुमानको सूचना प्रणाली डिस्प्ले बोर्ड नगरपालिकामा स्थापना गरिनेछ ।
७६. **वृक्षारोपणद्वारा हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम:** खाली तथा पर्तिजग्गाहरूमा संरक्षण सहितको वृक्षारोपण तथा जडीबुटी रोपणद्वारा हरियाली प्रवर्द्धन तथा आय आर्जनमा सहयोग पुग्ने गरी विभिन्न संघ संस्थाको सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
७७. **बजारक्षेत्रको फोहोर व्यवस्थापन:** फोहोरको न्यूनीकरणका लागि कम्पोष्टविन, कौशी खेतीलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । फोहोरको वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने र सिसाजन्य फोहोर फरक फरक दिनमा उठाउने प्रबन्ध मिलाइनेछ । फोहोरको दिगो व्यवस्थापनको लागि संघ/संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ ।

७८. सुधारिएको चुल्हो, सोलारवत्ती, बायोग्यास प्रवर्द्धन: उन्नत र सुधारिएको चुल्होको प्रयोग, खेर गएको पानीको उपयोग हुन सक्ने कोरेसाबारी निर्माण तथा घरमा ग्यासलाई इन्डेक्सन चुलो मार्फत प्रतिस्थापन गरिने नीति लिइनेछ । विद्युतीय चुल्होको प्रयोग बढाउने, दैनिक जीवनमा उर्जा र पानीको प्रयोगमा किफायती बन्ने विषयहरू सञ्चार गर्ने र नवीकरणीय उर्जालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
७९. इट्टा उद्योगबाट हुने उत्सर्जनलाई कटौती गर्न निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गर्न विद्युतीय र अन्य स्वच्छ प्रविधिबाट उत्पादित इट्टाको प्रयोगमा प्रोत्साहन गर्ने र खाली सार्वजनिक जग्गालाई हरित उद्यानको रूपमा विकास गरिनेछ ।
८०. तटबन्ध तथा क्षयीकरण रोक्ने: खोला/खोल्सा तथा उत्पादनशील जमिनहरूको क्षयीकरण रोक्न वृक्षारोपणका अलावा तटबन्ध निर्माणका सहयोग, बायो इन्जिनियरिङ्ग प्रविधि अवलम्बनको लागि समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास क्षेत्र:

८१. वस्तुनिष्ठ नागरिक वडापत्र: प्रत्येक वडा तथा नगरपालिकामा नागरिक वडा पत्रको होर्डिङ्ग बोर्ड तथा सुझाव पेटिका राखिने छ ।
८२. भूमि वर्गीकरण र Digital Profile निर्माण: भौगोलिक सूचना प्राणालीको आधारमा संघ तथा प्रदेश तथा अन्य संघसंस्थाको सहकार्यमा भू-उपयोग नीति अनुरूप भूमि वर्गीकरण, स्रोतको पहिचान/नक्साङ्कन, घरपरिवारको सूचना सहितको विद्युतीय विवरण Digital Profile निर्माण गरिनेछ ।
८३. भूमिहिन सुकुम्बासी, अव्यवस्थित सुकुम्बासी सम्बन्धमा: भूमिहिन सुकुम्बासी, अव्यवस्थिति बसोबासी सम्बन्धी बाँकी काम शिघ्रताका साथ पुरा गर्न आयोगमा पहल गरिनेछ ।
८४. संगठन तथा क्षमता विकास: बुद्धभूमि नगरपालिकामा आवश्यक पर्ने शाखा, उपशाखा, फाँट सोमा आवश्यक पर्ने कर्मचारी दरबन्दी र संख्या पहिचान गरी कार्यविवरण सहितको संगठन विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । जनप्रतिनिधि/ कर्मचारीहरूको क्षमता विकास योजना निर्माण गरिनेछ । क्षमता विकास योजनाको आधारमा जनप्रतिनिधि/कर्मचारीहरूका लागि तालिम/अवलोकन भ्रमणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । मेलमिलाप केन्द्रलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
८५. नगर प्रहरी व्यवस्थापन र परिचालन: राजश्व संकलनमा वृद्धि, अव्यवस्थित घर टहरा निर्माणमा रोकनुको साथै पसल, कवल सञ्चालन पार्किङ्ग व्यवस्थापन, फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा नगरपालिकाले तोकेको मापदण्डका आचारसंहिता कार्यान्वयनका लागि नगर प्रहरी परिचालन गरिनेछ ।
८६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण: 'क' वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ९० वर्ष भन्दा माथिका जेष्ठ नागरिकको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको सेवा घरमै पुऱ्याउने व्यवस्थाको लागि पहल गरिनेछ ।
८७. पारदर्शिता तथा सुशासन: पहिलो चौमासिक भित्र बार्षिक विकास योजनाको समिक्षा, कम्तीमा प्रत्येक चौमासिकमा १ वटा सार्वजनिक सुनुवाई, पहिलो चौमासिकमा भित्र सामाजिक परीक्षण र योजना सम्पन्न पश्चात गरिने सार्वजनिक लेखा परिक्षणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८८. "सुशासनका लागि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको स्थापना": आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यालय (वडा समेत) को खर्च व्यवस्थापन सेवाको चुस्तता/प्रभावकारिता र सेवाग्राही मैत्री सेवा प्रवाहका लागि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली स्थापना र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८९. नगरको खरिद प्रक्रिया: नगरको खरिद प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न (PAMS) प्रणाली तत्काल लागू गरिनेछ । सोका लागि कर्मचारीलाई तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
९०. "दिगो विकासका लक्ष्य स्थानीयकरण": दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानियकरणको लागि चालू आ.व.मा भइरहेको कामका प्रतिवेदन र सोबाट प्राप्त सुझावका आधारमा आगामी आ.व.का योजनामा सुधार गर्दै लगि स्थानीयकरणलाई

पूर्णता दिइनेछ । आवश्यकता अनुसार विज्ञको सल्लाह/सहयोग लिई दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई स्थानीयकरण गर्दै लगिनेछ ।

९१. **राजश्व स्रोतको उपयोग सम्बन्धमा:** राजश्व सुधार योजना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । ताल तलैया तथा नदीजन्य स्रोतको उपयोगलाई बढावा दिदै दिगो स्रोतको प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ । साथै स्रोत उपयोग गरेको स्थानका वडामा स्रोत प्रवर्द्धन हुने खालका योजनामा स्रोत परिचालन/उत्खननबाट भएको खुद आम्दानीको १०% खर्च गर्ने गरी वडामा बजेट उपलब्ध गराइनेछ ।
९२. अनलाइन प्रणालीबाट कर अशुलीको प्रक्रिया शुरूवात गरिने छ । साथै राजश्वको दायरा विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
९३. **पूँजीगत खर्चमा बृद्धि:** जनशक्ति व्यवस्थापन, जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता विकास, कार्यालयको व्यवस्थापकीय प्रबन्ध मिलाइ खरिद योजना अनुरूप योजना तथा कार्यक्रम अगाडि बढाइ लक्ष्य अनुसारको पूँजीगत खर्च हुने गरी व्यवस्थापकीय प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
९४. **सामाजिक परिक्षण:** सामाजिक परीक्षण गराई प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा योजना निर्माण तथा कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवालाई समावेशी बनाउँदै लगिनेछ ।
९५. **टोल विकास संस्था:** टोल विकास संस्थाहरूलाई तालिमको व्यवस्था उपभोक्ता समितिबाट गरिने कामको जिम्मा र योजना तर्जुमा प्रक्रिया तथा सामाजिक सुधारको काममा अरू बढी जिम्मेवार बनाइनेछ ।
९६. कार्यालयको मेशिनरी सवारी साधनहरू नगर बाहिर भाडामा संचालन गरिने छैन, नगर सभाले स्वीकृत गरेका उपभोक्ता समितिबाट संचालन हुने योजनाहरूमा मात्र संचालन गरिनेछ र नाफामूलक संस्थालाई भाडामा उपलब्ध गराइने छैन ।
९७. **सेवा प्रवाहको मापदण्ड निर्माण:** कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवा सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी सेवा प्रवाहमा एकरूपता कायम गरिनेछ ।
९८. **घरदैलो सेवाका लागि घुम्ती सेवा शिविर कार्यक्रम:** सेवा प्रवाहलाई सहज र घरदैलोमा पुऱ्याउने प्रयोजनका लागि दुर्गम वस्ती/क्षेत्र/वडामा अनुकूलता हेरी बहुसेवा घुम्ती शिविरलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९९. **सार्वजनिक सेवाको प्रभावकारीता:** सेवालाई चुस्तदुरुस्त तथा प्रभावकारी बनाउन, वित्तीय अनुशासन कायम गर्दै बार्षिक खर्च योजना (Cash planning) बमोजिम कार्य सम्पादनलाई व्यवस्थित गर्न काम सम्पन्न भएको मितिले १५ दिनभित्र भुक्तानी प्रक्रिया अगाडि बढाइने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
१००. **कार्यसम्पादन सूचक तथा स्व.मूल्यांकन प्रणाली सम्बन्धमा:** राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले वित्तीय समानिकरण अनुदान सिफारिस दिदा स्थानीय सरकारको कार्यसम्पादन मूल्यांकनका १७ वटा सुचकहरूले औल्याएका शिक्षा, स्वास्थ्य, समयावधि भित्र गर्नुपर्ने सभा, समिक्षा लगायतका कार्यहरू गरी कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान बढाउन हर प्रयत्न गरिनेछ । साथै स्थानीय सरकार स्वमूल्यांकन प्रणालीका निर्दिष्ट पुरा हुन नसकेका बुँदालाई आगामी वर्ष पुरा गरी उच्चतम अंक हासिल गर्न कार्यालयका सबै फाँट, उपशाखा, शाखालाई प्रेरित गरिनेछ ।
१०१. **न्यायिक समिति, न्यायिक कार्य तथा मेलमिलाप कर्ता र केन्द्र:** न्यायिक समितिको प्रभावकारिता बढाउँदै व्यवस्थित कार्यसम्पादन गर्नका लागि न्यायिक समितिको पूर्णगठन व्यवस्थापकीय प्रबन्ध, अनुगमन भ्रमण तथा मेलमिलापकर्ताका लागि पुर्नःतजगी तालिम र मेलमिलाप केन्द्रहरूको संस्थागत आकार प्रदान गरिने छ र पालिकास्तरको न्यायिक सम्पादन कार्यलाई कुशलता पूर्वक सम्पादन गर्ने प्रणालीको स्थापना गरिनेछ ।
१०२. **सम्मान कार्यक्रम:** नगरको विकासमा उच्च योगदान पुऱ्याउने कर्मचारी, पत्रकार, उपभोक्ता समिति, कृषक तथा संघ/संस्थालाई सम्मान गरिनेछ । साथै नेपाल सरकारको सेवामा लामो समय कार्य गर्दै आइरहेका आगामी आ.व.मा सेवा अवकास हुने स्थायी कर्मचारीहरूलाई नगर दिर्घ सेवा पदकबाट सम्मान गरिनेछ ।

प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट आर्थिक, सामाजिक, भौतिक क्षेत्रमा थप गतिशील हुनेछ, 'खुसी नगरवासी, समृद्ध बुद्धभूमि' को आकाङ्क्षा पुरा गर्न योगदान पुग्नेछ ।

यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा नगर कार्यपालिकालाई सबैबाट सक्रिय सहयोग हुने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।
अन्त्यमा नगरको समग्र विकासमा योगदान गर्ने राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्र, श्रमिक वर्ग, नागरिक समाज, आम सञ्चार जगत लगायत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाईहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । नगरको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, विकास साझेदारी संघसंस्थाहरू प्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद !